

E. Laulud tõõst, hoolest ja murest

103. UHKE ENESE PEALE.

Harju-Jaani.

The musical notation consists of four staves of music in common time (indicated by '8') and G major (indicated by a treble clef). The first staff starts with a 'sol' instruction. The lyrics are written below each staff. The first staff's lyrics are: 'Muud uh-ked õ - de-de pea-le, vik-sid vii-e'. The second staff's lyrics are: 'ven-na pea-le—ma uh-ke e - ne- se pea-le,'. The third staff's lyrics are: 'viks a - ga vii - e sōr - me pea - le,'. The fourth staff's lyrics are: 'kōrk a - ga küm - ne küü - ne pea - le.'

Rütm kindel $\frac{2}{4} [= \frac{4}{8}]$. Intervallilisi teisendeid tuleb ette ainult 2. taktis.

Muud uhked õdede peale,
viksid viie venna peale —
ma uhke enese peale,
viks aga viie sōrme peale,
5. kōrk aga kümne küüne peale.

Laulnud Leenu Nikker, 62 a. vana, Harju-Jaani kihelkonnas,
Peningi vallas, Kalesi külas 1913. a. Üles kirjutanud K. Viljak ja G. Vilberg
(EÜS X 1838 (14), 1821 ja 1937 (134)).

104. UNI EI ANNA UUT KUUBE.

Kadrina.

1)

U-ni ei an-na uu-ta kuu-be,

2)

ma-ga-mi-ne maa-ni sär-ki—u-ní saa-dab

1)

ul-ku-mai-e, ma-ga-mi-ne mars-si-mai-e.

1) var.

2) var.

Uni ei anna uuta kuube,
magamine maani särki —
uni saadab ulkumaie,
magamine marssimaie,
5. tukku teeda kõndimaie.

Laulnud Mari Neimann, 67 a. vana, Kadrina kihelkonnas, Vohnja vallas, Palu külas 1913. a. Üles kirjutanud K. Viljak ja V. Rosenstrauch (EÜS X 2538 (92) ja 2733 (333)).

105. NÄLJA PEKSMINE.

Suure-Jaani.

Accentato
MM $\frac{8}{8}$ $\text{♩} = 188$

Nä-gin a-ga näl-ga pek-se - ta - vat,

nä-gin a-ga näl-ga pek-se - ta - vat:

to - as o - li nur - kas var - na ot - sas,
 se - pi - pa - jas pa - ku ots,
 ves - ke - ko - jas ko - ti ot - sas,
 re - he — all re - he - pah - ma peal.
 Pe - re - miis koo - di - ga kõm - mu - tas ja
 pe - re - nai - ne ri - ha - ga ra - pu - tas,
 pe - re - miis koo - di - ga kõm - mu - tas ja
 pe - re - nai - ne ri - ha - ga * ra - pu - tas.

Laulmisel kordas 1., 8., 9. värssti, muidu laulis värsipaarikute kaupa, neid harilikult 2 korda korrates (peale värsipaarikute 2—3, 4—5).

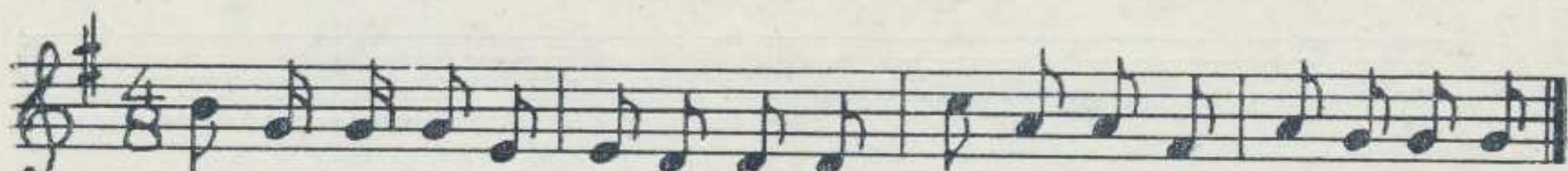
Nägin aga nälga peksetavat:
 toas oli nurkas varna otsas,
 sepipajjas paku otsas,
 veskekojas koti otsas,
 5. rehe-all rehepahma peal.
 Peremiis koodiga kõmmutas ja
 perenaine rihaga raputas.
 Näljal polnud näha ruumi,

- ronis teise talu poole.
10. Seal oli perenaine noorukene,
peremiiis aga piinikene,
ei ta koodiga kõmmutand ega
veskekojas paugutand ega
tuanurkas nokitsend.
15. Nälgi leidis auku ahju alta,
parsilt paras peidupaika,
seal ta istus, irvitab ja
pere- aga -naista näägutas.

Laulnud Liisa Kümmel, 73 a. vana, Pärnu rajoonis, Tori külanõukogus.
Oore külas [= Tori kihelkonnas] 1961. a. Laulu õppinud lapsepõlves isalt
Suure-Jaani kihelkonnas. Helilindistanud H. Tampere jt. (RKM, Mgn.
525a).

106. HEA KÜNDJA.

Laiuse.

[1-2. Oh mi-nu häi-da härga-si-da, pa-re-mai-da paari-si-da!]

«Kõõritamiseviis».

- Oh minu häida härgasida,
paremaida paarisida!
Läksid möirates mäele,
karates kaevukünale,
5. ike vaskine peassa,
rahe raudane seessa.
Tina siis tilksid härja sarved,
kulda käärised adrakured.
- Hästi mina kündsin härra väljad,
10. risti-rästi Riia väljad,
parajaste papi väljad,
põigit Põltsamaa orassed.

Laulnud Jüri Remmelgas Laiuse kihelkonnas 1908. a. Kuulnud Taa-
vet Meltserilt, 70 a. vana, Laiuse-Tähkverest. Üles kirjutanud J. Välbe ja
H. Sulg (EÜS V 1185 (51) ja 1112/3 (122)).

107. RÖÖMUS REHEPEKSJA.

Peetri.

Re-he mi-na pek-sin röö-mu-la-gi,
la-ed need löön lau-lu-la-gi. Reht ei pek-se-
-tud mi-nu-ta, vart ei löö-dud vae-ve-sel-ta.
Kub-jas tu-li kot-tu pool-ta, kil-ter Kii-ma
kört-si pool-ta, pöll o-li pöi-gi - ti e-es-sa,
ta-nu o-li la-pi - ti la-e-la.

Teine kord laulis viimase rea

$2\frac{3}{8}$ ta-nu o-li la-pi - ti la-e-la.

*

Reie peksan röemullagi,
lademed löön laulullagi,
sasid trambin trallillagi.

- Enam on muret laulijal
5. kui on reiepeksijal:
reie peksan, see unestan,
loo laulan, teist muretsen.

Reie ei pekseta minuta,
varta ei lüia vaevetsita,
10. kubu ei kullata siuta,
kui'p ole ulgas ullukesta,
laademel ei lapsukesta.

Saiad süiakse salaja,
mesileivad mekkimatta,
15. koogid kulla teadamatta,
ei anta sula suhuje,
ani ammaste tahaje,
linnu keele lükemeie,
pardi keele paeladeie.

Laulnud Jakob Paris, 85 a. vana, Peetri kihelkonnas, Koigi vallas,
Huuksi külas 1912. a. Viisi üles kirjutanud K. Viljak (EÜS IX 935 (11)).
Sõnad kirja pannud J. Kuus Mai Taavetbergilt, 67 a. vana, Haljala
kihelkonnas, Võipere vallas 1888. a. (H II 9, 682/3 (68)).

108. PAKSUD LADEMED.

Väike-Maarja.

Re - he - list must rii - el - di - e,
var - da - löö - jat vai - el - di - e miustsaand headei
rei - e - lis - ta, e - ga val - ju var - da - löö - jat.

*

Reiele mind riieldie,
vardatööle vaieldie.
Rei ei pekseta minuta,
varta ei lüia vaevatseta,
5. kubu kullata siuta,
kui pole hulgas hullukesta,
sidemel ei seesukesta,
laetel ei lapsukesta.

Paha paarimees minulla,
10. vali vastane kanalla,
paneb paksusta lademed,
siub säärekõrguselle,
labajala laiuselle,
käsib lüia marja maani,
15. marja maani, pärja pääni.

Mina hani aiva tarka,
kana kaelani kavala,
ma lõön sõrvi seinu mööda,
lapiti lademed mööda,
20. paigu paljast maada mööda.

Viisi ilma tekstita üles kirjutanud J. Elken Väike-Maarja kihelkonnas 1915. a. (EUS XII 17 (7)). Sõnad kirja pannud E. Langsepp Kadrina kihelkonnas 1889. a. (H II 10, 106/7 (111)).

109. TEOHOBUSE SÖÖK.

Kodavere.

MM $\frac{1}{8}$ = 192

oi - e, oi - e, oi - do - kes - tä,
oi - e, oi - do ro - ho - kes - tä! Läk - sin oi - to
nii - te - mai - e, niit - si - ne nel - jä vi - ka - ti - ga,
sa - vit - sin sa - ja re - ha - ga,
sain a - ga sa - da saa - du - kes - tä,

vii - si kuu - si kuh - ja - kes - tä.

Ei neid söö-nud häi - ä häär-jäd,

äi - ä är - jäd, äm - mä leh - mäd,

kü - di küü - ri - kud o - bu - sed.

na - du val - ged tal - le - ke - sed.

Mi - na neid ei - nu äh - va - r - da - ma:

„Od - oot, ei - nad, mus - tad ei - nad, las tu - leb ti - o

tül - ki ruu - na, val - la vae - va - tud

o - bu - ne, küll see sööb need

mus - tad ei - nad, krömp-su-tab kō - ve - rad kōn-red!”

Oie, oie, oidokestää
oie, oido rohokestää!
Läksin oito niitemaie,
niitsine neljä vikatiga,
5. savitsin saja rehaga,
sain aga sada saadukestää,
viisi-kuusi kuhjakestää.
Ei neid söönud häia härjäd,
äiä ärjäd, ämmä lehmäd,
10. küdi küürikud obused,
nadu valged tallekesed.
Mina neid einu ähvardama:
«Od-oot einad, mustad einad,
las tuleb tio tülki ruuna,
15. valla vaevatud obune,
küll see sööb need mustad einad,
krõmpsutab kõverad kõrred!»

Laulnud Rosaalie Tark, 63 a. vana, Kodavere kihelkonnas, Kallaste linnas 1954. a. Üles kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 434/5 (1)).

110. HÄRJAD OOTAVAD PÜHI.

Jõhvi.

2. Är-jad or-ja-da pa-lu-vad ...

1) var.

Ärjad, ärjad, orjad, orjad,
äriad orjada paluvad:
«Kas on pikkida pühisi,
palju palvereedeida,
5. et saaks sarved sōisumaie,
pullikeised puhkamaie?»

Laulnud Kristjan Villmann, 83 a. vana, Jõhvi kihelkonnas, Järve vallas, Käva külas 1909. a. Üles kirjutanud P. Penna ja A. Sildnik (EÜS VI 901 (119) ja 1078 (246)).

111. MURE.

Järva-Jaani.

1-2. Ai mun-del sän-gid, mun-del män-gid,
mul po-le sän-gi, e-ga po-le män-gi.

Ai mundel sängid, mundel mängid,
mul pole sängi ega ole mängi,
mul pole sängi mängitajat.

5. Öhta heidan ma magama,
panen aga hoole õrre peale,
mure aga musta parre peale,
kahju kambrilaele,
tōusen hommikul ülesse,
vōtan hoole õrre pealt,
10. kahju kamberilaelta.
Siis läen tilluke teule,
väeti härra välja peale,
siis teen täis teupäevad,
väeti väsind vaimupäevad.

Laulnud Kai Kerna uk, 90 a. vana, Ambla kihelkonnas, Ambla vallas, Prümlti külas 1910. a. Sündinud ja laulud õppinud Järva-Jaani kihelkonnas, Kuksema vallas, Roosna-Allikus. Üles kirjutanud J. Välbe ja V. Rosenstrauch (EÜS VII 2569 (103) ja 2375/6 (200)).

112. KÜLM VILJA VÖTNUD.

Simuna.

1-2. Mis on nor-gus noored mehed, kur vad kõrge-ed kü-ba-rad
1)var. 2)var.

*

- Miks on norkus noored mehed,
kurvad meie kōrve poisiid,
kurvad kōrgeed kübarad?
Sest on hellad, sest on vennad,
5. et on kütis külma võetud,
ale hallade aetud,
vili välgul kirjutatud.
Kütis toob kena kübara,
aleviir toob halli täku,
10. rukkiloomus musta ruuna.

Viis saadud Ann Tondenilt, 84 a. vana, Simuna kihelkonnast, Avanduse vallast, Rohu külast 1908. a. Üles kirjutanud H. Siimer (EÜS V 746 (49)). Sõnad kirja pannud V. Rosenstrauch Hiop Birnbaumilt, 71 a. vana, Simuna kihelkonnast, Käru vallast (EÜS V 795 (41)).

113. KELLELE KURDAN?

Martna.

1-2. Laulak-sin ma, laide-takse, kui o - lenvait, siis vannutakse.

- Laulaksin ma, laidetakse,
kui olen vait, siis vannutakse.
Kellel, ellad, kellel, vennad,
kellel ma istutan igava,
5. kellel ma astutan aleda?
Kellele muule kui kibile,
kibile kirikuteele,
paele papi välla peale.
Kibi on külma, ei kōnele,
10. paesi on paksu, ei paota;
kibi ei mōista neiu keelt,
paesi neiu palveeid.
Kibikene, kullukene,
sini-vōi-armas allikene,
15. eks sa vōind meres mürada,
mere pōhjas sa pōhata¹,
mere liivas sa liguda,

¹ pōhata — peaks olema «puhata». Rutulise kirja viga.

C. Kreek.

- mere kaldas sa kahata,
 enne kui tulid meie maale,
 20. meie maale, meie laane,
 meie pihta piinama
 ja õlanukke õeruma,
 käsivar'sa vaevama!
 Sureks nüüd see suurem ulk,
 25. kaoks kõik see kõr'su täis,
 jääks mu oma järele,
 kelle juures juttu aan ja
 [kelle] kõrvas kõnelen.
 Sellel, ellad, ja sellel, vennad,
 30. sellel ma istutan igava,
 sellel astutan aleda.

Laulnud Priidu Tiik, 80 a. vana ,Martna kihelkonnas, Martna vallas, Putkaste külas 1913. a. Üles kirjutanud C. Kreek (EÜS X 554 (16) ja 660/2 (112)).

114. TUULE TUBA.

Koeru.

Kus on kurva - de ko-du...

- Kus on kurvade kodu
 ja alvade eluase,
 vaestelaste vihmavarju?
 Seal on kurvade kodu,
 5. alvade eluase,
 vaestelaste vihmavarju,
 kus on tuul jo toa teinud,
 vesi palgid veeretanud,
 sadu seinad sammeldanud,
 10. udu uksed ette pannud.
 Seal on kurvade kodu,
 alvade eluase,
 vaestelaste vihmavari.
 Kolm on halba alla ilma,
 15. päratumad peale päeva:
 üks on poega isata,
 teine tütar emata,
 kolmas vaene leskenaene —

- need on halvad alla ilma,
 20. päratumad peale päeva.
 Mis nutab poega isatu?
 Nutab saha seadijada,
 talva taha tagujada.
 Mis siis vaene tütterlapsi?
 25. Nutab kerstu kinnitajat,
 annivaka valmistajat.
 Mis aga nutab leskenaene?
 Nutab oma abikaasat,
 oma hoone parandajat.
 30. Tuba on tema toeksi,
 ahi on tema abiksi,
 lõugas käte pikendajaks.

Laulnud Madli Oring, 80 a. vana, Koeru kihelkonnas, Liigvalla val-
 las 1909. a. Üles kirjutanud A. Martin ja V. Rosenstrauch (EÜS VI 1351 (215)
 ja 1540/1 (288)).

115. LESKNAINE.

Karksi.

1-2. Lii - van mu li - na - te - gi - ja,
 mul-lan mu mu-re - pi - dä - ja.

Lat - se ku läät - se lä - ve all,

mu-re sii mul-jub mu sü - da - me.

Lesenaise linakakkumise laul.

Liivan mu linategije,
 mullan mu murepidäje.
 Nõnda siin ütsi sii leskenaine,

5. lina ma kakun ja esi ma iken.
 Kes sii nee latse kasvate,
 kes sii nee lina leote?
 Latse kui läätsa läve all,
 mure sii muljub mu südame.
 Emalt õpitud.

Laulnud Helene Animägi, 60 a. vana, Abja rajoonis, Karksi külanõukogus [=Karksi kihelkonnas] 1960. a. Üles kirjutanud H. Sirmais ja O. Jögever (RKM II 104, 374 (120) ja RKM II 94, 432/3 (75)).

116. VARA VAESLAPSEKS.

Hargla.

1. Kä-gu kuk - ke, lee-lu, ku-me-hō-de, lee-lu.

Leelutamine.

- Kägu kukke kumehōde,
 laul laanen helehede.
 Os meil kägu kätte saanu,
 suvi lind sulussede,
 5. tennü me käost käteräti,
 suvilinnust suuräti,
 õhukese õlaräti,
 tennü käpe käteräti.
 Ega nee kuku õige käo,
 10. laula õige laanelinnu —
 nee kukva vaeselatse,
 ikva imedu kanase.
 Ikva immä, ikva essä,
 ikva immä ehitämä,
 15. vanembeid valmistama:
 «Tule iks imä, too ehtmeid,
 vanem, tule, too vara!
 Mi jäi iks varha vaeses,
 enneaigu armetumas.
 20. Ei meil ole, kelle üelda,
 ei kahju kaivade.
 Lähä mi vett tooma —
 vesi meil päale veerunes;

25. lähä mi puid tooma —
puu pääl pudenes;
lähä mi laaste korjama —
laastu meil pääl lagunes.»

Laulnud Matli Pähn, 63 a. vana, ja Liis Lepp, 67 a. vana,
Hargla kihelkonnas, Taheva vallas 1904. a. Üles kirjutanud J. Aavik (EUS
I 804 (99) ja 770 (99)).

Märkus. 5. ja 6. värss on originaalis «tennū me kastest käteräti, suvilinnu suurutse», mis on tõenäoliselt üleskirjutamisviga. Parandus on siin tehtud teiste variantide põhjal.

117. VARA VAESLAPSEKS.

Räpina.

1-2. Mi-na küll, mi-na küll vae-ne - lat's,
il - ma i - mä - tä ka - na - ne.

- Mina küll, mina küll vaenelats,
ilmal imeta kanane,
ilmal pääta pääsokene,
vahelt ilma vaimukene
5. jäie maaha mar'a suuru,
põrmadule põrmu suuru,
sööduliste sõmera suuru,
kualäve korrukene,
aidaläve arvoline.
10. Lätsi ma kua lävele,
es olō kotta kutsijat;
lätsi aida lävele,
es olō aidast andijat;
lätsi tarō lävele,
15. es olō tarrō tõstijat.
Kos ma iste, sääl ma ikse,
kos ma saisi, sainad hämsi,
sinnä tekkü tiigikene,
kaldus kalajärvekene,
20. kost sai küla karjal juvva,

vele varsal vallatōlla,
ono hobōsil ojoda,
näitsikite närtsa mōske.

Laulnud Juula Rehemets, 60 a. vana, Räpina kihelkonnas, Toolamaa vallas, Võu külas 1912. a. Üles kirjutanud A. O. Väisänen ja R. Tamm (EÜS IX 1339 (262) ja 1495 (85)).

118. ÄRGE LÖOGE VAESLAST!

Paistu.

1. Mi-na küll, mi-na küll vae-ne-lat-si, kaś-ke,
= 2-5.

mi-na küll mi-na küll. vae-ne-lat-si, kaś-ke.

6. I - ga-üts üt-leb mi-nus-ta, kaś-ke,

i - ga-üts üt-leb mi-nus-ta, kaś-ke.

7. Löö - ge se - dä, sii i - sä - ta, kaś-ke,
= 8.

löö - ge se - dä, sii i - sä - ta, kaś-ke

Mina küll, mina küll vaenelatsi,
kas'ke,

mina küll vaene vaimukeine,
maha mina jäie marja suuru,
tii viire tilga suuru,

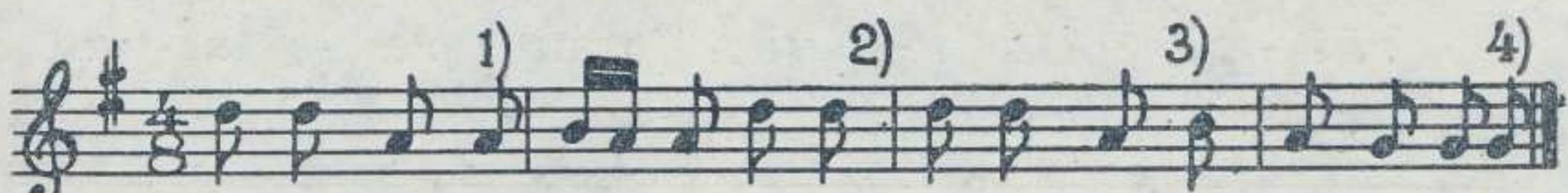
5. pōrmatalle pōrmu suuru!

- Egäüt's ütleb minusta:
 «Lööge sedä, sii esätä,
 lööge sedä, sii ematä,
 sel ei ole kullal kostajada,
 10. elläl iistä seisäjädä!»
- Kivi otsan, kannu otsan,
 mättä otsan ja murule
 karjapoissi kukutellen,
 leinälugu lōksutellen.
15. Ülevältä ütles Looja,
 Vanaesä kostis vastu:
 «Ärge lööge vaestalasta,
 egä pessäg perätumat!
 Nutab vaene löömätägi,
 20. alba ilma aigetagi —
 löömätä pale punane,
 pessämätä silmä märjä.»

Laulnud Ann Nõmmik, 62 a. vana, Paistu kihelkonnas, Holstre vallas 1929. a. Ules kirjutanud V. Koch ja H. Paukson (ERA III 1, 346 (74) ja II 21, 244/5 (97) ↗ ERA, Fon. 271d).

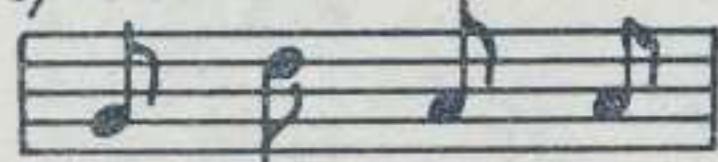
119. ÖELDAKSE VANAKS.

Kuusalu.

1-2. Vanaks minda van-nu-ti - e, va-nakskurjaks kutsu-ti-e.

1) var.

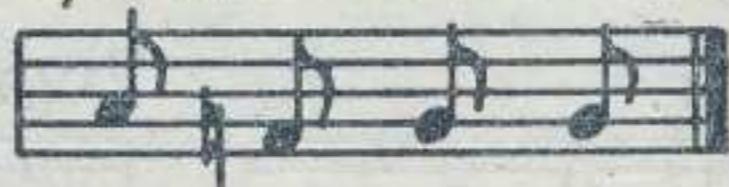
2) var.

3) var.

4) var.

Naistetoon.

Vanaks minda vannutie,
 vanaks kurjaks kutsutie,
 tigejaks tiudetie.

Oleks menna valda vaatamaie,

5. kihelkonda kuulamaie,
ehk on vallassa vanembi,
kihelkonnas kurjemaida,
tiu ulgas tühjakaida!
Viel on vallas vanembi,
10. kihelkonnas kurjemaida,
tiu ulgas tühjakaida.

Laulnud Kadri Puusepp, 66 a. vana, Kuusalu kihelkonnas,
Kolga vallas, Kiiu-Aabla külas 1911. a. Üles kirjutanud K. Viljak ja G. Vilberg
(EUS VIII 2522 (111) ja 1970 (236)).

120. UHKE NEIU.

Kuusalu.

Kindel tempo

1)
2)
3)

1)
2)
3)

1)
2)
3)

1)var.
2)var.
3)var.

Kus mina kuulen räägitvä,
räagitvä, nauretava,
endani tiudetava,
siel mina konnin korgevilte,

5. pian aga pääni püstümlte,
kannan kaelani kenasti,
olanukkad oigejasti.
Pääd ei pista poueesse,
silmi ei lina siseje,
10. kulmi ei kuldanarmastesse.
Üles mina tostan siidisilmäd,
siidisilmäd, kuldakulmad,
siidinarmad silmildäni,
kuldanarmad kulmildani,
15. obenarmad otsa iesta.

Laulnud Miina Kempmann, 66 a. vana, Kuusalu kihelkonnas,
Kolga vallas, Juminda külas 1911. a. Üles kirjutanud K. Viljak ja G. Vilberg
(EUS VIII 2524 (123) ja 2081 (383)).

121. KUHU PEAN MINEMA?

Kaarma.

1. Kus vōin ol - la, kus vōin min-na, ai?

Kus vōin olla, kus vōin minna,
ai?

Ale äga minna allikasse,
pime pilvesse pugeda.

Üles kirjutanud D. Jakson Kaarma kihelkonnas, Kaarma-Suure vallas,
Vaivere külas 1889. a. (EUS IV 237 (330)).

122. MURE MURRAB MEELE.

Kolga-Jaani.

MM $\text{♪} = 147$

Mis mak-sab mu-ret-se-mi-ne, mis mak-sab

mu-ret-se-mi-ne, mis maksab muretsemin,

ka - o oo - le kan-de - mi - ne, ka - o oo - le

 kan-de - mi - ne, ka - o oo - le kan-de-min!

 Mu - re mind muudab mustas-sagi, mu - re mind muudab

 mus-tas - sa - gi, mu - re mind muudab mustas-sag,

 lei - na lee - gib val - ge - ^hes - se, lei - na lee - gib

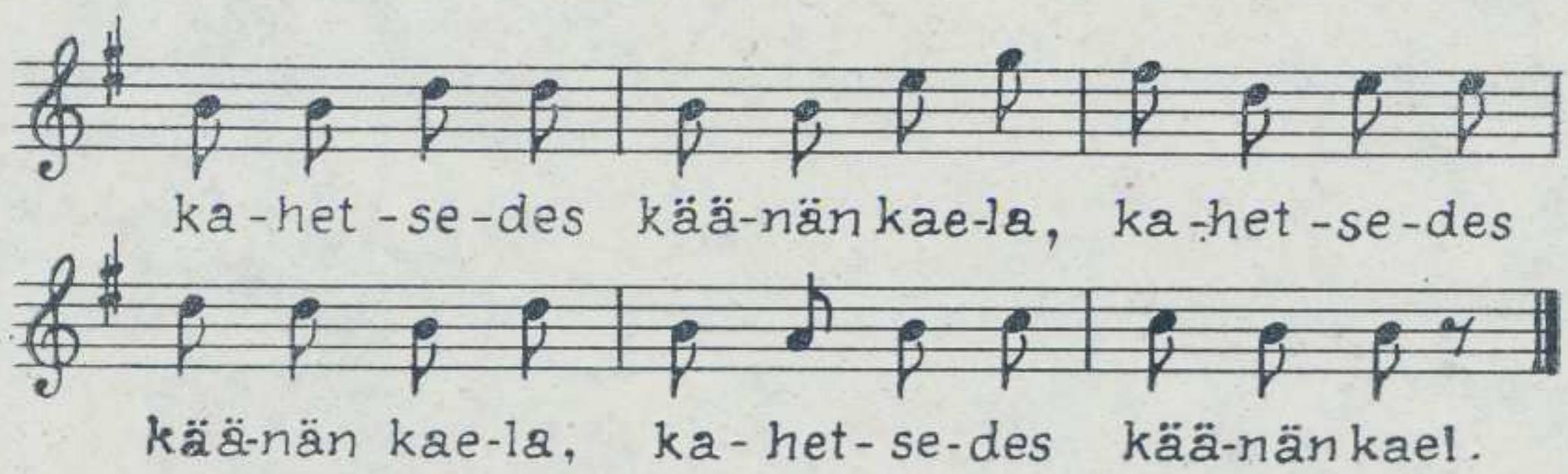
 val - ge - es - se, lei - na lee - gib val - ge - ess,

 a - le - dus tiib ai - ge - ^hes - se, a - le - dus tiib

 ai - ge - es - se, a - le - dus tiib ai - ge - ess.

 Mu - ret - se - des mur - ran mee - le, mu - ret - se - des

 mur - ran mee - le, mu - ret - se - des mur - ran meel,

5. Mis maksab muretsemin(e),
kao oole kandemin(e)!
Mure mind muudab mustassag(i),
leina leegib valge(h)ess(e),
aledus tiib aige(h)ess(e).
Muretsedes murran meel(e),
kahetsedes käänän kael(a).

Laulnud Marie Sepp, 74 a. vana, Kolga-Jaani kihelkonnas,
Soosaare vallas 1937. a. Üles kirjutanud H. Tampere (ERA, Pl. 51A 1).

ПЕСНИ О ТРУДЕ И ЗАБОТАХ.

103. Горжусь самим собой. Другие гордятся своими сестрами и братьями, а я горжусь своими пятью пальцами.

104. Сон не дает нового кафана, но посыпает бродяжничать.

105. Бьют голод. Я видел, как голод били в овине, в кузнице, на мельнице. Хозяин был цепом, хозяйка тряслася его граблями. Голод ушел на другой хутор, где не работали.

106. Хороший пахарь. У меня были хорошие быки, которые с ревом возвращались домой. Я хорошо всхивал все поля.

107. Веселый молотильщик. Я молочу с радостью и с песней. [Продолжается мотивами из других песен: У певца больше забот, чем у молотильщика; без меня не молотят, но тайком едят булки.]

108. Толстые пласти. Не молотят, когда нет среди молотильщиков меня (ребенка). Плохой напарник был у меня, наложил толстые пласти. А я молотил цепом по стенам и по голой земле.

109. Корм барщинной лошади. Я пошел к луже, чтобы заготовить сена, сделал много стогов. Но скот не ел это сено. Я пригрозил сену: «Подожди, скверное сено, придет домой барщинный конь, он тебя съест!»

110. Быки ждут праздника. Быки спросили у пахаря: «Настанут ли длинные праздники, чтобы наши рога могли отдохнуть?»

111. Забота. Вечером я вешаю свою печаль и заботу в овине на жердочку, а утром снимаю их оттуда. Тогда иду на барщину.

112. Холод погубил хлеба. Парни грустят, потому что мороз побил хлеба. За хлеб можно было бы получить красивые шляпы и хороших лошадей.

113. Кому пожалуюсь? Я расскажу о своей печали камню на церковной дороге, но камень жесткий, он не поймет девичьей речи. — Ты, камешек, лучше бы был в море, чем при-

ходить в нашу страну (в виде жернова), утомлять плечи девушки!

114. Комната ветра. Там стоит дом печальных людей, где ветер устроил себе комнату. Три зла есть на свете: сын без отца, дочь без матери и бедная вдова. Сын плачет о том, кто наладил бы плуг, дочь о том, кто приготовил бы приданое, вдова о том, кто починил бы избу.

115. Вдова. Я, вдова, треплю лен, а сама плачу: «Кто вырастит детей, кто размочит лен?»

116—117. Рано стали сиротами. Здесь не кукушки кукуют, здесь плачут сиротки. «Приходите, родители, готовить нам украшения! Мы рано осиротели, некому говорить о своих заботах». — Я рано осиротела (когда была величиной с ягодку), нет у меня никого, кто позвал бы в комнату или дал поесть. Где я сижу, там плачу, там появится прудок.

118. Не бейте сиротку! Каждый говорит про меня, сироту: «Бейте его, у него нет ни отца, ни матери, у него нет защитника.» Но Создатель сказал с неба: «Не бейте сиротку! Он плачет и без побоев».

119. Говорят, что старая. Про меня говорили, что я старая, и называли злой. Надо бы пойти посмотреть, нет ли в волости женщин еще старше и злее. Так и оказалось.

120. Гордая девушка. Когда я слышу, что за спиной обо мне говорят, я выше держу голову, не прячу глаза в платок, но подымаю их.

121. Куда идти? Жаль мне идти топиться в ручей, погружаться в темное облако.

122. Забота ломает человека. Чего стоит забота! Забота делает меня черным, печаль выбеливает белым; от заботы смешиваются мои чувства, от печали сверну себе шею.